

The Development of Counseling Services in the Framework of Adult Education Dezvoltarea serviciilor de consiliere în cadrul instituțiilor de educație a adulților

Maria GAVRILĂ, Institutul Român de Educația Adulților din Timișoara

Abstract

In Romania, unfortunately, the psycho-pedagogical and professional counselling services aren't sufficiently adapted to the adult needs or to the new requirements for these services as mentioned above. These services have to improve their quality by training counsellors in order to enhance and update their knowledge and competencies regarding the psycho-pedagogical aspects of the adult needs. The pre-service qualifications for counsellors were mostly for school counselling. On the other hand the unemployment rate in Romania is rather high especially for persons over 40 years. This fact makes it even more necessary to build up guidance and counselling services. Also the Memorandum argues for a guidance service as a continuously accessible service for all, and which overcomes the distinction between educational, vocational and personal guidance.

Conform mesajului cheie numărul 5 al "Memorandumului privind învățarea permanentă", este necesar să se asigure pentru toată lumea, de-a lungul întregii vieți condiții de acces la informare și ghidare de calitate în ceea ce privește oportunitățile educaționale. În acest sens, este necesară îmbunătățirea serviciilor de ghidare în scopul accesibilizării acestora pentru toți adulții, depășindu-se distincția dintre ghidare educațională, vocațională și personală.

Este cunoscut faptul că, pentru mulți oameni, în trecut, trecerea de la educație la piața forței de muncă se realiza o dată în viață, în special în țările Europei de Est. Azi, toată lumea are nevoie de informații și sfat în ceea ce privește ce trebuie să facă de acum înainte, cel puțin de câteva ori în viața lor și poate, chiar în momente neașteptate. Aceasta este o parte integrantă a planificării și dezvoltării unui proiect de viață. În vederea cântăririi opțiunilor și luării deciziilor, este necesară deținerea de informații precise și relevante și sfat profesional care să ajute oamenii să-și clarifice opțiunile. Pe lângă etapa de „distribuire de informații” este de asemenea necesar ca oamenii să fie ghidați în luarea celei mai oportune decizii în raport cu parcursul vieții lor personale și profesionale. Până acum acei oameni care înfruntau dificultăți în viața lor profesională trebuiau să sufere în multe cazuri din cauza lipsei consilierilor educaționali și profesionali care să-i ghideze și consilieze privind modalitățile de înfruntare a problemelor de învățare și decizia în favoarea celei mai potrivite profesii pentru fiecare persoană. Una dintre premisele accesului mai facil pe piața forței de muncă și îmbunătățirea șanselor de angajare este un bun serviciu de consiliere privind posibilitățile de muncă.

La nivel European, pentru asigurarea unui serviciu de consiliere a adulților calitativ, este nevoie să se dezvolte noi abordări, metodologii și acțiuni în acest domeniu. Consilierea cursanților adulți-ori a potențialilor cursanți- este o activitate vitală în cadrul educației adulților. Pentru a înțelege mai bine în ce constă oferirea serviciilor de consiliere este nevoie să se facă distincția dintre termenii de „consiliere” și „ghidare”. Astfel, Wolfe (1987) descrie consilierea ca „fiind vorba despre ajutarea oamenilor să se ajute pe ei înșiși să își trăiască viața mult mai eficient” și implică patru etape – explorarea, înțelegerea, luarea deciziei și acțiunea.

Cursanții adulți ori potențialii cursanți au o serie de nevoi dintre care se pot aminti nevoia pentru informare privind oportunitățile de învățare; ajutorul în vederea depășirii durerii reziduale privind problemele anterioare cu sistemul de învățământ; pentru asistență în determinarea direcțiilor de învățare și de carieră; pentru asistență financiară; pentru ajutor în a învăța cum să învețe; pentru a ajutor în depășirea grijiilor personale și de familie; pentru asistență în înfruntarea problemelor legate de sistemul educațional; ori pentru suport emoțional sau psihologic. Consilierea în contextul educației adulților, deci, poate implica oricare dintre aceste activități și chiar și mai multe și poate avea loc în orice stadiu al procesului de învățare – anterior intrării, la intrare, în timpul desfășurării, ori la ieșire (Schlosberg 1984, Lynch și Chickering 1984). Există o variație considerabilă în terminologia utilizată pentru a articula această funcție de ajutor. „Ghidarea” și „consilierea” sunt cele două termene cele mai comune și uneori sunt utilizate interșanjabil, dar de cele mai multe ori distincția este făcută. Ghidarea pune accent pe acordarea sfatului și este direcționată spre sfătuire, accentul punându-se pe decizie sau produs. Consilierea pe de altă parte este concentrată asupra procesului de luare a deciziei și presupune ca învățarea dintr-o situație să poată fi transferată în altă situație. Această activitate este mai mult non-directivă și orientată spre client, consilierul comportându-se ca un furnizor.

Consilierea educațională și în special cea psiho-pedagogică poate servi unui număr important de funcții pentru individ, instituție și pentru educația adulților în general. În termeni mai restrânși, consilierea ajută la înlăturarea sau reducerea barierelor din calea individului, bariere care pot fi de natură informațională, dispozițională, situațională, ori instituțională. Ca rezultat, consilierea furnizează acces îmbunătățit la oportunități educaționale pentru adulți și ameliorează șansele obținerii de succes.

Adulții sunt puși în fața unor situații din ce în ce mai complexe de luare a deciziei, situații în care ghidarea și consilierea pot să contribuie la facilitarea acestui demers. Medierea activă este de asemenea o funcție importantă în ajutarea cursanților adulți, atât în cadrul instituției cât și în cadrul comunității extinse.

Serviciile de ghidare și consiliere pentru cursanții adulți pot furniza beneficii majore instituțiilor de educația adulților prin atragerea și reținerea studenților puternic motivați. Educația adulților, ca întreg, beneficiază de informații importante despre nevoile și preferințele cursanților în cadrul procesului de consiliere - informații care pot fi utilizate în planificarea programelor și serviciilor de educația adulților. În România, din păcate, serviciul de consiliere psiho-pedagogică și profesională nu este suficient adaptat nevoilor adulților ori noilor cerințe impuse acestui tip de serviciu menționat în prealabil. Acest fenomen se datorează, ratei crescute a șomajului și insuficienței consilierilor calificați. Pe de o parte, problematica șomajului se poate aborda prin două genuri de măsuri: pasive, constând în acordarea de ajutor material persoanelor aflate în postura de șomer (ajutor de șomaj, alocație de sprijin, plăți compensatorii, etc.), măsuri ce fac mai suportabilă perioada respectivă, dar nu rezolvă problema reducerii șomajului; active, *consiliere*, mediere, plasare (care ajută șomerii să-și găsească mai ușor un loc de muncă) și, nu în ultimul rând, informare și consiliere privind cariera.

Una dintre cauzele șomajului în țara noastră este faptul că multă lume nu știe cum să-și găsească drumul în complicata lume a economiei de piață și a pieței muncii. Apelând la serviciile de consiliere și știind care ar fi calitatea unui anumit tip de pregătire pe care i-ar plăcea să-l urmeze, de asemenea, știind unde ar putea găsi o pregătire adecvată, care i-ar oferi posibilitatea să-și construiască singur cariera, tânărul sau adultul care caută un loc de muncă va depăși deja una din marile probleme pe care le pune găsirea unui drum propriu. Pe de altă parte serviciile de consiliere trebuie să-și îmbunătățească calitatea prin formarea consilierilor astfel încât să se realizeze o îmbunătățire și readucere la zi a competențelor lor privind aspectele psiho-pedagogice ale nevoilor adulților. Formarea consilierilor în țara noastră se realizează în principal în domeniul consilierii școlare, aria consilierii adulților neavând acoperirea scontată. O soluție a acestei probleme ar putea fi demararea de cursuri de consiliere psiho-pedagogice și profesionale pentru formarea consilierilor.

Consilierii adulților angajați în procesul de educație au de jucat o serie de roluri. Rolul de a furniza informații reactualizate este central. Consilierul poate de asemenea contribui la ajutarea clienților în aprecierea nivelului competențelor curente. Cursanții trebuie de asemenea să învețe cum să învețe și cum să transfere învățarea dintr-o situație de învățare la alta.

Ca bază pentru profesia de consilier educațional, se pot identifica patru mari obiective:

- ar trebui să ajute potențiali cursanți adulți să-și identifice cerințele și interesele educaționale,
- să ia decizii în acord cu cerințele lor,
- să inițieze strategii care să fie în acord cu aceste cerințe în raport cu oportunitățile disponibile și negociabile,
- să evalueze propriul lor proces de învățare și de luare a deciziei.

Se pot menționa de asemenea trei roluri majore pentru consilierii educaționali:

- să furnizeze un serviciu care să ofere ghidare educațională adulților,
- să livreze ghidare educațională adulților,
- să furnizeze feed-back privind cerințele clienților adulți agențiilor furnizoare de educația adulților.

Rolul consilierilor este acela de a-i ajuta pe clienți sau cursanții adulți să înțeleagă procesul de învățare și să transfere cele învățate dintr-o situație în alta, să sugereze programe acelor instituții sau persoane care sunt dispuse să ajute pe alții.

Pentru a-i forma pe consilierii educaționali este important să se pună accentul pe:

- a înțelege viața adultă ca pe un proces de dezvoltare și schimbare,
- a înțelege motivația și natura învățării adulte,
- a înțelege influențele sociale, culturale și economice asupra învățării adulte,
- a construi punți între aspectele educaționale, profesionale și personale ale vieții adulților,
- a munci în cadrul sistemului pentru promovarea schimbărilor organizaționale,
- a înțelege importanța și complexitatea relațiilor interpersonale în cadrul învățării,
- a utiliza competențele de bază ale consilierii,
- a recunoaște natura deschisă a procesului de consiliere,
- a recunoaște nevoia de acceptare a responsabilității personale pentru dezvoltarea personală.

Institutul Român de Educația Adulților din Timișoara (IREA) a întreprins deja demersuri în vederea formării consilierilor psiho-pedagogici și profesionali. În acest sens, a depus un proiect în cadrul programului Socrates, Grundtvig 1. Proiectul se numește „Dezvoltarea serviciilor de consiliere psiho-pedagogică și profesională” și se află acum, în faza finală de evaluare a Comisiei Europene. Dacă proiectul va fi aprobat, din toamna acestui an se va trece la implementarea sa. Proiectul își propune să elaboreze un modul de formare psiho-pedagogică și profesională a consilierilor de adulți și de asemenea materiale suport pentru acest modul cuprinse într-un manual de bune practici.

Îmbunătățirea serviciilor de consiliere a adulților în țara noastră este o condiție necesară pentru reducerea ratei șomajului și nu în ultimul rând a aderării României la Uniunea Europeană. În acest sens, o soluție la problema lipsei consilierilor educaționali ar putea fi elaborarea unor strategii concrete de formare a acestora prin diversificarea ofertelor de cursuri de formare și de asemenea crearea de funcții de consilier în toate centrele ofertante de educație pentru adulți. Se poate lua de asemenea în considerare înființarea unor birouri de consultanță pentru adulți pe probleme educaționale atât cu capital de stat, cât și privat. În acest sens, au demarat inițiative prin intermediul proiectelor Phare care oferă posibilitatea deschiderii unor Birouri de consiliere.

În concluzie, merită subliniată ideea conștientizării necesității dezvoltării domeniului consilierii pentru adulți și chiar întreprinderea demersurilor constructive în acest sens.

Bibliografie:

- Schlossberg, N., (1984), *Counselling Adults in Transition: Linking practice with Theory*, Springer, New York.
- Tuijnman, A., (1996), *International Encyclopedia of Adult Education and Training*, Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), Paris.
- Woolfe, R., Murgatroyd, S., Rhys, S., (1984), *Guidance and Counselling in Adult and Continuing Education: A Developmental Perspective*, Open University Press, Milton Keynes.
- ***, (2000), *Memorandumul privind Învățarea Permanentă*, Document elaborat de Comisia Europeană.